

СИНОНІМІЧНА АТРАКЦІЯ В УКРАЇНСЬКІЙ ПУБЛІЦИСТИЦІ ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ (НА ПРИКЛАДІ НАЗВ ГРОШОВИХ ОДИНИЦЬ)

Публіцистика динамічно відображає життя суспільства, тож на її матеріалі можна досліджувати мовну картину світу. Поняття, які відіграють для мовного колективу важливе значення і мають велику кількість мовних одиниць для свого позначення, становлять центри синонімічної атракції. Одним із таких центрів у сучасній українській публіцистиці є поняття «гроші», що представлено через різні лексико-семантичні класи, передусім назви грошових одиниць, які стали об'єктом дослідження в поданій статті. З'ясовано значення терміна «синонімічна атракція», зазначено складові, що беруть участь у процесі атракції (різні види атракторів, параметри порядку). Виявлено лексичні одиниці, що утворюють широкі синонімічні ряди на позначення назв грошей загалом та назв національної й іноземної валюти. Ці одиниці різняться за референційними функціями, емоційним забарвленням, стилістичним вживанням. До продуктивних способів творення номінацій грошей у публіцистиці зараховано субстантивізацію, демінутивізацію, основоскладання, абверіацію, розвиток переносних значень. Установлено, що дивними атракторами в процесі синонімічної атракції назв грошових одиниць, тобто елементами, що мотивують номінації, є національна належність грошей, номінал купюри, її колір, зображені на ній персоналії тощо.

Ключові слова: мовна атракція; лексична атракція; синонімічна атракція; центр синонімічної атракції; синонімічні ряди; лінгвосинергетика; атрактор; українська публіцистика.

Однією з актуальних і найбільш досліджуваних проблем у сучасній лінгвістиці є мовна картина світу. Найяскравіше вона проявляється через лексико-семантичні засоби мови. У мовознавстві для вивчення особливостей мовної та концептуальної картин світу широко застосовують системний підхід – увага мовознавців зосереджена на аналізі семантичних полів, лексико-семантичних груп. Посилення позицій синергетичного підходу до мови й мовлення, введення поняття атракції, зокрема синонімічної, також забезпечує системний підхід досліджень, який певним чином відрізняється від польового, але дає змогу побачити мовні явища й одиниці в інших аспектах. Реальність мовного колективу, суспільні цінності, утілені через мовні засоби, динамічно віддзеркалює публіцистика. Тож на її матеріалі можна простежити особливості національної картини світу, осягнення реальності засобами мови.

Питанню синонімічної атракції присвячено праці С. Ульмана, І. Арнольд, активно досліджують це явище також сучасні російські мовознавці С. Лебедева, І. Кривко, І. Фришберг із синергетичних підходів у межах когнітивної лінгвістики. Проблема мовної репрезентації реальності через синонімічне позначення об'єктів та явищ на матеріалі української публіцистики не була об'єктом спеціальних наукових

розвідок, що й зумовлює актуальність роботи. Мета статті – окреслити явище синонімічної атракції на прикладі назв грошових одиниць в українській публіцистиці початку ХХІ століття. Для її досягнення варто реалізувати такі завдання: окреслити поняття синонімічної атракції; з'ясувати складові елементи, що беруть участь у процесі атракції; дослідити синонімічні ряди на позначення грошових одиниць в україномовній публіцистиці початку ХХІ століття.

Сучасні дослідники дотримуються тлумачення синонімічної атракції за С. Ульманом. Він уперше в праці «Семантичні універсалії» сформулював «закон притягання синонімів» – один із загальних принципів синонімії, суть якого полягає в «тенденції позначати осіб чи явища, що відіграють важливу роль у тому чи тому колективі великою кількістю синонімів» [8, с. 266]. Також термін досліджуваного явища виводять із поняття лексичної атракції, обґрунтованої в праці М. Маковського «Теорія лексичної атракції», оскільки синонімічні ряди – це набори елементів, на які поширюється атракція. Синонімічна атракція відтак потрактовується як різновид лексичної – це процес, що зумовлює утворення синонімічних рядів, і зв'язок їхніх елементів один з одним на основі комунікативної значущості явища, позначуваного лексичною одиницею, що лежить в основі ряду [9, с. 7].

Роль синонімічної атракції полягає в тому, що вона є одним зі способів концептуальної репрезентації реальності, а також слугує мовним маркером протікання процесу концептуалізації світу [9, с. 7]. За синергетичним підходом до синонімічної атракції «система синонімів розглядається як складна, нелінійна структура, що самоорганізується під впливом певних параметрів порядку» [5, с. 5].

Синонімічна атракція – парадигматична явище. До її складу належать не лише синоніми в строгому тлумаченні, а й квазісиноніми. Важливість поняття для мовного колективу показують не лише номінацій-синоніми, а й розгалужена система одиниць для характеристики різних аспектів функціонування позамовного об'єкта.

Поняття, на яких зосереджена увага суспільства і навколо яких групуються синоніми, називаються центрами синонімічної атракції. Виявлення їх дає змогу схарактеризувати особливості синонімічної атракції в певному дискурсі протягом певного проміжку часу.

Для пояснення особливостей процесу атракції неможливо обійтися без таких елементів системи, як атрактор і параметр порядку. Атрактор – режим або стан, який притягує, вказує напрям розвитку системи, тобто це та точка чи їх множина, мета, до якої прямує система, що самоорганізується. Розрізняють креативні й дивні атрактори. Креативний атрактор – це образ-домінанта поняття, до якого притягуються синоніми. Якщо «розглянути явище атракції стосовно синонімії, то можна побачити, що всередині кожної синонімічної групи міститься атрактор, до якого притягуються різноманітні синоніми. [...] атрактором динамічної самоорганізовувальної системи виступає слово, яке становить собою фрактальну сутність, що складається з множини характеристик певного слова. Ця лексема у свідомості індивіда постає не як лексична одиниця, а як пережитий ним досвід. Слово містить різноманіття образів, пов'язаних із цим словом у свідомості індивіда» [5, с. 27–28]. Це концептуальний атрактор, який разом із семантичним утворює креативний атрактор – ті точки в системі, що забезпечують їй динамічну стабільність. «Говорячи про семантичний атрактор, можна згадати напрацьовану в когнітивній лінгвістиці теорію семантичних полів, яка дуже близька до саме структуруючої функції атракторів. Із цього погляду поняття атрактора близьке до поняття ядра поля чи фрейма, містить у собі домінуючий зміст і може бути виражене словом чи фразеологічною одиницею» [10].

Синонімічну атракцію спрямовує ще один вид атрактора – дивний. Дивний атрактор – це атрактор, що зумовлює синонімізацію, але його не можна наперед визначити, передбачити. «Точкою атракції можуть бути найрізноманітніші явища, наприклад соціальна ситуація в країні, сфера діяльності індивіда, освіта, вік, стать, що й буде впливати на вибір слів, що синонімізуються [4]», тож у системі мови дивним атрактором можуть бути: факти, об'єкти, явища реального світу (позамовна реальність); акти в свідомості людини; мова.

За теорією самоорганізації дивний атрактор одночасно буде й параметром порядку. Параметр

порядку – це величина, що визначає ступінь подальшого порядку в системі, який виникає в результаті спонтанного порушення симетрії під час фазового переходу [3]. Відмінність між ними в мовній системі полягає в тому, що параметр порядку – це те, що зумовлює появу номінації, а дивний атрактор – те, чим мотивована сама номінація.

Парадигму синонімічного ряду атракції формують первинні номінації актуальних об'єктів реальності, які вони позначають, їх аббревіатури, абсолютні синоніми, а також вторинні номінації. Наявність великої кількості номінацій дає змогу окреслити національну мовну картину світу. «Завдяки домінуючим, з погляду утворення синонімічних рядів, частинам мови, а потім лексико-граматичним групам всередині цих частин мови можна робити висновок про актуальність явища, про основні конструкції мовної картини світу. Так, тенденція появи великої кількості запозичених слів (*знижка* – *дисконт* тощо), наприклад, свідчить про більшу відкритість об'єктивного світу, і, як наслідок, про зміну мовної картини світу» [2]. Креативний атрактор визначає центр синонімічної атракції. Але оскільки він становить фрактальну множину, то навколо нього організується кілька рядів синонімічної атракції, які представлені різними лексико-граматичними класами слів.

Одним із центрів синонімічної атракції в сучасній українській публіцистиці є поняття «гроші». Воно містить, зокрема, такі функціонально-семантичні класи: «назви грошових одиниць», «ціна», «зміна вартості товарів», «коливання курсу», «дії з грошима» та ін.

У функціонально-семантичному класі «назви грошових одиниць» представлено загальні назви грошей, серед яких емоційно-нейтральні номінації **кошти** (*На харчування нелегала виділяється стільки ж коштів, скільки на рядового прикордонника* (УТ, 2008), **банкноти** (*Через фізичне зношення НБУ щороку вилучає з обігу 640 млн шт. банкнот гривні усіх номіналів, 80 % з яких — дрібні* (УК, 2011), **купюри** (*До речі, останні значно ефективніше стимулювати не купюрами, а позитивними емоціями у вигляді похвали* (ДТ, 2007), **фінанси** (*Звичайно, для книжкового видання необхідні чималі фінанси, які включають не тільки витрати на макет, папір і друкарню, а й гонорари* (ДТ, 2009); *Було, що мажоритарник збирав голів комісій по своєму округу, йшли в кабаки, він їм розказував: ви мене підтримайте, я у фінансах не обмежений* (ВЗ, 2010), **ресурси** (*За словами Тимошенко, «в бюджеті немає ресурсів» на виконання закону про підвищення соцстандартів* (ЛГ, 2009) – виконує роль евфемізму, подає критичну ситуацію в завуальованому вигляді, **валюта** (*Очевидно, що далеко не всю цю валюту населення сховало під матраци* (ДТ, 2008), **готівка** (*Там готівка в таких обсягах, як у нас, не ходить, а населення користується платіжними картками* (УК, 2011), рідко **асигнація** («Старі» асигнації витримують апробації (УК, 2012).

З емоційно-оцінним забарвленням використовуються збірний іменник **грошва** (*Але у Росії є нафтові гроші, якими можна купити трохи народного терпіння, а в Україні потрібно «крутитися», бо*

скоро годувальниця металургія перестане доїтися вільноконвертованою грошовою, а нічого іншого їй на заміну за дев'ятнадцять років незалежності не вирощено (УП, 2010) та іменники з демінутивними суфіксами **грошики** (Інший знавець, у принципі, погодився з такою цифрою, однак із застереженням: тих, хто бере грошики, але голосує на власний розсуд, набагато більше (ДТ, 2012), утворена завдяки синекдосі номінація **копійка** (Рішення було прийняте, але ми досі не отримали від держави ні копійки (ВЗ, 2009), **копійки** (Половина Києва працює в Москві за копійки, аби тільки в кіно дець крутитися (ДТ, 2007), **копійчка** (Нічого не купили, а в копійчку «влетіли» (КП, 2010), субстантивована одиниця **крєвні** (Отже, за лічені місяці ефективні інвестори відбивають свої «крєвні» (УМ, 2005), жаргонні назви **зелень** (Скільки в кого «зелені» на Зеленому континенті? (УМ, 2005), **капуста** (А поради на киталт того, щоб усім дружно взятися за лопати й самим забезпечувати себе капустою, рейтингів не піднімуть (ДТ, 2011), **бабки** (Тоді, на початку минулого року, «біло-блакитні», погоджуючись заплатити за оренду Льодового палацу «шалені бабки», грізно обіцяли відстежувати витрачання кожної гривні, та так ніхто нічого й не проконтролював (УМ, 2009).

Також до цього класу належать номінації національної та іноземної валюти. Гривня номінується: **гривнева купюра** (При обшуку в помешканні підозрюваних виявили близько десяти фальшивих гривневих купюр номіналом від 20 до 100 гривень (СіД, 2009), **гривнева банкнота** (У жовто-зелений з оливковими відтінками колір малюнків і тонований під цей колір банкнотний папір перефарбувалася нова 100-гривнева банкнота (УМ, 2055), **банкнота незалежної України** (Нині не секрет, що робота над тим, як будуть виглядати банкноти незалежної України, розпочалася ще до проголошення незалежності: у квітні 1991 року, а вже в жовтні в Канаду вирушила перша українська делегація із замовленням на їхнє виготовлення (РВ, 2009), **національна грошова одиниця** (Інфляційні процеси в Україні стабілізовано, тож найближчої перспективи сподіватися на девальвацію національної грошової одиниці не варто (ВГ, 2013), **національна валюта/нацвалюта** (Після незначного заспокоєння вчора національна валюта знову почала дорозжцати (Д, 2014); Можливо, нас очікує чергове «перевдягання» нацвалюти? (РВ, 2009).

За номіналом купюри виявлено такі назви гривні: **десятка** (Для того, щоб чиновники Рівного спокійно трудилися до кінця року, не думаючи, де позичити десятку до зарплати, яку невідомо коли виплатять, потрібно три мільйони гривень (РВ, 2006), **червінці/гривневі червінці** (Певний «обман зору» дозволив спокійно перенести рекордне податкове навантаження й споживачеві. Візуально ціни на бензин на колонках знизилися з квітневих 11,30–11,65 до 10,65–10,99 грн/л. Інша річ, що реально вони могли б «пірнути» і під «червінець» (ДТ, 2012); За оцінками В. Нестеренка, на виробництво гривневих «червінців» центробанку може знадобитися 3–5 тонн золота на рік (ДТ, 2011), **двадцятка** (Наприкінці місяця йому з пошаною видали «двадцятку», і він пішов, задоволений тим, як

його цінує начальство й колектив (ДТ, 2013); На зворотному боці купюри двічі написано: «Україна». На новій «двадцятці» цього слова немає взагалі (ВЗ, 2012), **20-гривнівка** (Ні сіло ні впало – на зелененькій 20-гривнівці намалювали портрет письменника Івана Франка (ВГ, 2013), **п'ятдесятка** (Нова «п'ятдесятка» має фіолетовий колір і є трохи більшою за розмірами, ніж її попередниця (ВЗ, 2012); А у ті часи гривня котувалася приблизно так, як зараз п'ятдесятка (Д, 2014), **сотка** (На цих грошах, зокрема, не зазначено рік випуску, портрети Михайла Грушевського (на 50 гривнях) і Тараса Шевченка (на «сотці») були підписані то «Віктор Юценко», то «Вадим Гетьман», які, нагадаємо, у той час очолювали Нацбанк і ставили свій підпис на купюрах (РВ, 2009), **п'ятисотка** (Так що, підписуючи дизайн «п'ятисотки», голова Нацбанку мав вагомий підстави передчувати черговий «масонський скандал» (РВ, 2010), **п'ятисотенна гривня** (Таким чином, п'ятисотенна гривня тепер становитиме серйозну конкуренцію доларовій сотці в кубушках наших громадян (Д, 2006), **сковорідка** (Тому вам не завжди по «сковорідці» відпустять якусь дрібничку (КТ, 2006), **1000-гривневка** (Хто це з історичних персонажів гідний появи на новій банкноті і що нас чекає після введення в обіг 1000-гривневки? (РЖ, 2011).

Із-поміж іноземних валют низка назв має **долар: доларові купюри** (Однак наявні обмеження це бажання геть-чисто відбивають: клієнти банків стикаються з тим, що покласти гроші в банк можна за 15 хвилин, а от закриття депозиту (навіть планове) означає регулярні щоденні походи в банк – спочатку, щоб замовити валюту, а потім щодня знімати не більш як 1 250 дол. на день (більше не видають, послаючись на брак доларових купюр дрібного номіналу) (ДТ, 2014), **американські гроші** (До слова, подібні презентації вже не зелених, а кольорових «баксів» відбулися одночасно в усіх країнах, де послугуються американськими грошима (Х), **американська валюта** (А справжнім «головним болем» для Сполучених Штатів сьогодні є Колумбія, що посідає перше «почесне» місце у переліку країн, де злочинці масово «штампують» американську валюту (Х), **зелений** (За прикладами далеко ходити не треба – наша національна валюта, яка ще донедавна коштувала вісім гривень за долар, спокійно здолала позначку в 15 гривень за той самий «зелений», і це все попри вмовляння високих чиновників та мудрих економістів не піддаватись паніці (Г, 2014), **вічнозелений** («Поляки шалено дивувалися, що в Україні за комунальні послуги сплачують п'ять доларів, – розповідає про ті часи киянка Ірина. – У них же тільки вартість опалення двоповерхового котеджу становила щонайменше сотню «вічнозелених» (УМ, 2010), **зелень** (Тобто Павло Іванович, спочатку на посаді першого віце-прем'єра, а згодом і очільника уряду, сприяв діяльності «ЕССУ», яка отримувала вигідні контракти тощо, а керманічі «ЕССУ», у свою чергу, щедро розраховувалися з Прем'єром за це: мільйони «зелені» йшли на особисті кодовані рахунки Лазаренка (УМ, 2009), **грінбеки** (Класичні чорно-зелені «грінбеки» – у перекладі «зелені спинки» (так долари називають у США) – завдячують назвою вексялям на пред'явника, що випускалися Сполученими Штатами для фінансування Громадянської війни і мали зелений зворотній

бік (X), «у. о.» (Дивлячись на стрімкі спортивні успіхи «зеленого», люди несли свої кривні «у. о.» в «обмінки» неохоче, бо «завтра все одно буде ще вище» (УМ, 2009), **бакси** (До чого це може призвести? До небаченого розквіту чорного ринку і неймовірного зростання реального курсу долара і євро. Україна ризикує випробувати на собі «білоруський сценарій», коли офіційний курс долара занижений, а реальний набагато вищий. Наскільки вищий? 10, 11, 12 гривень за «бакс»? (СВ, 2014) та **євро**: **європейська валюта/євровалюта** (У результаті на горизонті виразно замаячила перспектива неконтрольованого обвалу єдиної європейської валюти, а дехто навіть заговорив про загрозу розпаду і самого Євросоюзу (ДТ, 2011), **євроінвестиції** (Сьогодні на цьому напрямі потрібно 200–250 мільйонів євро інвестицій (ДТ, 2013), **єврики** (Добрались «єврики» у Гончий Брід! (Д, 2005).

Відбувається звуження значення лексичної одиниці: лексема *валюта* вживається в значенні «іноземна валюта» (хоч існує й назва *національна валюта*), а саме долар, оскільки це найпоширеніша іноземна валюта (Це аргументувалося прив'язкою операційних витрат до курсу долара та необхідністю розраховуватися у валюті з постачальниками обладнання (ДТ, 2009).

Простежується метонімічне вживання замість назви купюри імен осіб, що зображені на цих купюрах: Особливо постраждала 100-гривнева: на ній з'явився хрестоматійний портрет Шевченка в сільському кожусі і шапці, тоді як на затвердженому Нацбанком ескізі Лопати поет був у міському одязі й без головного убору. А на її зворотному боці будинок Верховної Ради замінили на Софіївський собор, хоча він уже був на 2-гривневій купюрі. Раду ж «віддали» Грушевському (зауважимо, на банкноті випуску 2004 року туди

повернули будинок Української Центральної Ради. – Авт.). Леся Українка вийшла сірою, сумною і ... безіменною. Добре хоч прізвище глави НБУ з-під її портрета забрали (РВ, 2009); Якщо раніше еквівалентом тієї ж стодоларової купюри була «п'ятисотка», то зараз «франклін» коштує вже близько 800 наших гривень? (РЖ, 2011).

Отже, явище синонімічної атракції дає змогу виявити важливі для мовного колективу поняття, які посідають особливе місце в мовній картині світу. Одним із центрів синонімічної атракції в українській публіцистиці початку ХХІ століття є поняття «гроші», зокрема назви грошових одиниць. Так, в україномовній публіцистиці представлені широкі синонімічні ряди на позначення назв грошей: виявлено більше 20 назв грошей загалом та близько 30 номінацій національної й іноземної валюти. Серед них первинні, емоційно-нейтральні назви, що демонструють розгалуженість економічної сфери функціонування грошей, а також назви з емоційно-оцінним забарвленням. Мовні способи утворення номінацій на позначення назв грошей різноманітні: субстантивізація, демінутивізація, основоскладання, абверіація, розвиток переносних значень. Назви з кількох слів утворюються передусім додаванням атрибутивного елемента на позначення національної належності. Мотивують номінації, тобто є дивними атракторами в процесі синонімічної атракції, також номінал купюри, її колір, зображені на ній персоналії.

Перспективним вбачається дослідження інших елементів семантичного континууму як фрагментів картини світу, відображеної в публіцистиці, а також порівняльне й зіставне вивчення вербалізації понять в українській та інших мовах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арнольд И. В. Лексикология современного английского языка : [учебное пособие] / И. В. Арнольд. – 2-е изд., перераб. – Москва : Флинта, 2012. – 374 с.
2. Баландина И. Д. Синонимическая аттракция как средство создания языковой картины мира / И. Д. Баландина // Филологические науки. Вопросы теории и практики. – Тамбов : Грамота, 2009. – № 2. – С. 50–55.
3. Буданов В. Г. Синергетика: история, принципы, современность [Электронный ресурс] / В. Г. Буданов. – Режим доступа : <http://spkurdyumov.ru/what/sinergetika-istoriya-principy-sovremennost>.
4. Кривко И. П. Ментальный лексикон индивида как самоорганизующаяся система (на примере синонимической аттракции) [Электронный ресурс] / И. П. Кривко. // Ученые записки. – 2010. – № 1 (13). – Режим доступа : <http://scientific-notes.ru/pdf/013-7.pdf>.
5. Кривко И. П. Специфика синонимической аттракции в лексиконе индивида: синергетический поход : дис. канд. филол. наук : 10.02.19 – теория языка / И. П. Кривко ; Курский гос. ун-т. – Курск, 2010. – 169 с.
6. Лебедева С. В. Близость значения слов в индивидуальном сознании: дис. д-ра филол. наук : 10.02.19 – теория языка / С. В. Лебедева ; Тверской гос. ун-т. – Тверь, 2002. – 311 с.
7. Маковский М. М. Теория лексической аттракции (опыт функциональной типологии лексико-семантических систем) / М. М. Маковский. – М. : Наука, 1971. – 252 с.
8. Ульман С. Семантические универсалии / С. Ульман // Новое в лингвистике. – Вып. 5. – М., 1970. – С. 250–299.
9. Фришберг И. Д. Когнитивный аспект синонимической аттракции глагольных номинаций (на материале английского и русского языков) : автореф. дис. канд. филол. наук : 10.02.20 – сравнительно-историческое, типологическое и сопоставительное языкознание / И. Д. Фришберг ; Челябин. гос. ун-т. – Тюмень, 2006. – 22 с.
10. Хайдарова В. О некоторых видах аттракторов (на материале фразеоподсистемы языка Интернет-общения) / В. Хайдарова // Проблемы истории, филологии, культуры. – 2008. – № 20. – С. 203–208.

ДЖЕРЕЛА

ВГ – «Волинська газета»
 ВЗ – «Високий замок»
 Г – «Галичина»
 Д – «День»

ДТ – «Дзеркало тижня»
КП – «Київська правда»
КТ – «Кременчуцький ТелеграфЪ»
ЛГ – «Львівська газета»
РВ – «Рівне вечірнє»
РЖ – «Репортер Житомира»
СВ – «Сільські вісті»
Сід – «Сім'я і дім»
УК – «Урядовий кур'єр»
УМ – «Україна молода»
УП – «Українська правда»
УТ – «Український тиждень»
Х – «Хрещатик»

Ю. С. Полтавець,

Национальный педагогический университет имени М. П. Драгоманова, Киев, Украина

СИНОНИМИЧЕСКАЯ АТТРАКЦИЯ В УКРАИНСКОЙ ПУБЛИЦИСТИКЕ НАЧАЛА XXI ВЕКА (НА ПРИМЕРЕ НАЗВАНИЙ ДЕНЕЖНЫХ ЕДИНИЦ)

Публицистика динамично отражает жизнь общества, поэтому на ее материале можно исследовать языковую картину мира. Понятия, которые играют для языкового коллектива важную роль и имеют большое количество языковых единиц для своего обозначения, составляют центры синонимической аттракции. Одним из таких центров в современной украинской публицистике есть понятие «деньги», что представлено через различные лексико-семантические классы, прежде всего названия денежных единиц, которые стали объектом исследования в данной статье. Выяснено значение термина синонимическая аттракция, указаны составляющие, что участвуют в процессе аттракции, то есть различные виды аттракторов, параметры порядка. Выявлены лексические единицы, образующие широкие синонимические ряды для обозначения названий денег в целом и названий национальной и иностранной валюты. Эти единицы различаются по референциальным функциям, эмоциональной окраске, стилистическому употреблению. К способам образования номинаций денег в украинской публицистике начала XXI века зачислены субстантивация, деминутивация, основоположение, абверсия, развитие переносных значений. Установлено, что странными аттракторами в процессе синонимической аттракции названий денежных единиц, то есть элементами, мотивирующими номинации, есть национальная принадлежность денег, номинал купюры, ее цвет, изображенные на ней персоналии и т. д.

Ключевые слова: *языковая аттракция; лексическая аттракция; синонимическая аттракция; центр синонимической аттракции; синонимические ряды; лингвосинергетика; аттрактор; украинская публицистика.*

Y. S. Poltavets,

National Pedagogical Dragomanov University, Kyiv, Ukraine

THE SYNONYMIC ATTRACTION IN UKRAINIAN JOURNALISM BEGINNING OF THE XXI CENTURY (BASED ON THE NAMES FOR MONEY)

The phenomenon of language attraction reveals the important subjects of reality for language community which are the part of the national language picture of the world. The language picture of the world better appears at lexical-semantic level of the language system. The journalism reflects modern life of society, so this study based on it. The main hypothesis of the paper is that the notions of great interest to a society to attract a large number of synonyms, substantiated by S. Ullmann as semantic universal. One of the center of synonymic attraction in Ukrainian journalism beginning of the XXI century is phenomenon of «money», in particular the names for money. The paper presents synergetic aspects of the analysis of language. The terms attractor, order parameter and fractality in synonymic attraction were analyzed. Exist two kind of attractors, namely strange and creative attractors. The creative attractor is a main word in the synonymic row, it attracts other synonyms. The strange attractor motivates secondary nomination for names for money, for example it is national appurtenance, face value, color of the note. There are about 50 names for national and foreign currency in this article. The processes by means of which the names for money are created include: morphological derivation (a derivational suffix), conversion, abbreviation, the development of secondary meaning, neologism, borrowing words from other languages.

Keywords: *picture of the world; language attraction; synonymic attraction; synonymic row; attractor; Ukrainian journalism.*